

Woerden, 2 september 2016

Aan: College
Onderwerp: Concept accountantsrapport jaarrekening 2015 gemeente Woerden
Status: Ten behoeve van auditcommissie, college en directie

Inleiding:

Op vrijdag 2 september 2016 is het concept accountantsrapport jaarrekening 2015 van de gemeente Woerden ontvangen. De controle van de jaarrekening van de gemeente Woerden is een lang en intensief proces geweest, zowel voor de accountant, maar wellicht nog meer voor de medewerkers van de gemeente.

Kernboodschap:

- ✓ De accountant zal bij de jaarrekening 2015 – onder voorbehoud van de resultaten van de reviews – een goedkeurende verklaring/een verklaring met een beperking geven.
- ✓ Met betrekking tot de Europese aanbestedingen worden door de accountant de laatste antwoorden van gemeentezijde nog bekeken. Mocht dit alsnog tot aanpassingen leiden, dan zullen wij u hierover in de Auditcommissie rapporten.
- ✓ De balans is op aangeven van de accountant op één onderdeel aangepast. Dit erratum (btw discussie) zal in de Auditcommissie worden ingebracht.
- ✓ Vanwege de eisen van het ministerie van BZK zal de jaarrekening + het accountantsrapport als totaal worden aangeboden. In de slipstream hiervan worden enkele opmerkingen van de accountant verwerkt.

Belangrijkste bevindingen van de accountant in het accountantsrapport

Afsluitproces

Accountant

- a. Door druk op de bezetting binnen de gemeente Woerden was binnen het afgesproken tijdpad geen jaarrekening en controledossier opgesteld. Druk op de personele bezetting binnen de gemeente Woerden speelt in onze visie een belangrijke rol. Wij vragen de gemeente expliciet aandacht te hebben om de bezetting (en dus de bedrijfsvoering waaronder de financiële control) te verbeteren.
- b. De gemeente is binnen het proces van totstandkoming van de jaarrekening in sterke mate afhankelijk van een beperkt aantal personen. De totstandkoming van de jaarrekening zou naar onze mening breder in de organisatie moeten worden gedragen waarbij binnen het proces zichtbare controles worden uitgevoerd op de kwaliteit en volledigheid van de controledocumentatie.
- c. De implementatie van de decentralisaties en de daarmee gepaard gaande werkzaamheden heeft een zwaar beslag gelegd op de organisatie.
- d. Binnen het proces van het opstellen van de jaarrekening zijn meer en zichtbaardere interne controles noodzakelijk zodat de opgeleverde concept jaarrekening en balansdossier de minimaal benodigde kwaliteit hebben (aansluitingen, volledigheid concept jaarrekening, aanwezigheid en volledig zijn van opgevraagde informatie, etc).
- e. Het zwaartepunt van het proces van de totstandkoming van de jaarrekening ligt bij financiën, maar zou veel meer breed in de organisatie gedragen moeten worden.
- f. Tijdig oppakken en afstemmen van de in de managementletter onderkende aanvullende werkzaamheden (zoals aanbestedingen en grondexploitaties) waardoor een lange doorloop vermeden kan worden.
- g. Een aantal personen (waaronder binnen financiën) hebben onder grote druk gewerkt aan het jaarrekeningproces, maar gezien de bezetting/capaciteit in relatie tot het takenpakket te weinig slagkracht hebben. Wij zien dit als een belangrijk risico in het waarborgen van een duurzame en verantwoorde financiële functie binnen de gemeente Woerden.

Memo Concernzaken

Bestuurlijke reactie

De conclusie kan in drie samenhangende delen worden gerangschikt:

1. *Proces en documentatie/balansdossier.*

Het proces is volgens onze waarneming met name ook verstoord door de verstoring in de verwachtingen tussen de opstellers en de accountant ten aanzien van de controle en hetgeen daarvoor nodig was. Met de nieuwe accountant worden strakkere afspraken gemaakt over de verwachtingen ten aanzien van de documentatie en kwaliteit. De eerste gesprekken hieromtrent hebben reeds plaatsgevonden.

2. *Kwetsbaarheid/druk op personele bezetting en gedragenheid in organisatie.*

De kwetsbaarheid op zich is een aandachtspunt. Het is nog te vroeg om te duiden in welke mate het hiervoor genoemde punt hierop van invloed is. De teammanager Financiën zal de kwetsbaarheid met betrekking tot het proces van de totstandkoming oppakken.

3. *Verbijzonderde Interne Controle (VIC)*

Bij de interimcontrole is geconstateerd dat de VIC functie van de gemeente Woerden in de basis voldoet aan de nieuwe eisen, maar dat er een achterstand is ontstaan door de beperkte capaciteit als gevolg van persoonlijke omstandigheden van medewerkers. Voor 2016 is gekozen om een deel van de VIC uit te besteden om geen verdere achterstand op te lopen. Later dit jaar zal de VIC als geheel worden gezien en zullen nadere voorstellen worden gedaan. Deze voorstellen hebben een relatie met het programma “verbetering bedrijfsvoering” dat door de manager Concernzaken is opgestart.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Accountant

Wel constateren wij dat in ieder geval voor het derde jaar op rij het resultaat aanzienlijk positiever is dan op voorhand was begroot.

Bestuurlijke reactie

Hoewel de constatering op zich feitelijk juist is, verdient deze een nuancering. De oorzaken zijn merendeels incidenteel van aard en zijn in de jaarrekeningen adequaat geanalyseerd en toegelicht. Het is in gemeenteland niet uniek dat een jaarrekening een ander saldo laat zien dan de begroting (na wijziging). Dit heeft enerzijds te maken met het voorzichtigheidsprincipe in de organisatie, waardoor tegenvallers wel worden gemeld en de organisatie terughoudender is met het melden van meevallers. Dit is uiteraard niet hoe wij het zouden willen. Daarnaast speelt het moment van de rapportage. De bestuursrapportage wordt opgesteld in de zomerweken, hetgeen zowel procesmatig (vakantieperiode) als qua tijdstip (peildatum 1 juli) niet optimaal is. In de auditcommissie is beloofd later dit jaar nog eens te kijken naar de P&C cyclus, als onderdeel van de Governance structuur. Verder zijn maatregelen genomen om (voor de komende periode) binnen de maandelijkse managementgesprekken dit onderwerp expliciet bespreekbaar te hebben en te monitoren.

Ratio's

Accountant

Met betrekking tot de ratio van de netto schuld/gecorrigeerde schuld ligt Woerden in lijn met de benchmark gemeenten. Woerden heeft ten opzichte van vergelijkbare gemeenten een vergelijkbare/iets lagere schuld. De grondexploitatie ratio laat zien dat Woerden belangrijk lager ligt dan de benchmark.

Bestuurlijke reactie

Wij zijn verheugd met de uitkomst van de ratio's, die laten zien dat Woerden er – gezien de benchmark – goed voor staat.

Memo Concernzaken

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Jaarverslag, grondslagen en schattingen

Accountant

Wel vragen wij aandacht gezien de grote omvang van de materiele vaste activa, om periodiek zichtbaar de juiste waardering te analyseren en vast te stellen.

Bestuurlijke reactie

Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 zullen wij hiermee rekening houden/gevolg aan geven.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Accountant

De totaal beschikbare weerstandscapaciteit is voldoende om de risico's af te dekken en de ratio weerstandsvermogen is als voldoende te classificeren.

Bestuurlijke reactie

Wij zijn verheugd met deze constatering omdat het beschikken over een voldoende weerstandsvermogen behoort bij een duurzaam en gedegen financieel beleid.

Verbonden partijen

Accountant

Wij constateren dat de financiële posities van de verbonden partijen niet in de paragraaf zijn opgenomen.

Bestuurlijke reactie

Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 zullen wij hiermee rekening houden/gevolg aan geven.

Afhankelijkheid van derden/verwerking in jaarrekening

Accountant

Voor de jaarrekening is tijdige aanlevering door de ketenpartners aan de gemeente een aandachtspunt voor het gemeentelijke jaarrekeningproces. In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake de gedecentraliseerde taken binnen het sociaal domein verantwoord. De totale lasten in de jaarrekening ad € 23,7 miljoen zijn in de jaarrekening opgenomen. Daarmee heeft de gemeente een zo nauwkeurig mogelijke verantwoording opgesteld. Deze kan overigens nog bijstelling in 2016 behoeven.

Voor het verkrijgen van zekerheid over adequate prestatielevering door de zorgaanbieders over 2015 is de gemeente in grote mate afhankelijk van de zekerheid middels de verantwoordingen van de zorgaanbieders in de gemeente. Hierdoor zijn lasten waarvoor geen verantwoording (of een verantwoording met niet goedkeurende verklaring) van zorgaanbieders is ontvangen in de basis als onzekerheid meegenomen bij het bepalen van het oordeel.

Bestuurlijke reactie

Dit is een landelijk probleem, waarover op dit niveau ook wordt gesproken over oplossingen. Wij zullen de auditcommissie informeren als er op dit terrein meer bekend is.

Memo Concernzaken

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Grondexploitaties

Accountant

Wel vragen wij uw aandacht om het actualiseren van de grondexploitaties te betrekken in de verbijzonderde interne controle.

Bestuurlijke reactie

De VIC op het actualiseren van de grondexploitatie is een uitbreiding op de bestaande VIC en zal later dit jaar als geheel worden gezien, waarna er nadere voorstellen zullen worden gedaan. Deze voorstellen hebben een relatie met het programma “verbetering bedrijfsvoering” dat door de manager Concernzaken is opgestart

Wasserij CV

Accountant

Met betrekking tot de Wasserij VC merkt de accountant op dat deze, gezien het rentepercentage, als langlopende vordering gezien moet worden in plaats van een kortlopende vordering.

Bestuurlijke reactie

Dit betreft een presentatiekwestie en is niet van invloed op het balanstotaal en/of saldo jaarrekening. Wij beschouwen deze vordering als een rekening courant en niet als langlopende vordering. Indien deze vordering in 2016 nog opportuun is, zullen wij – conform de wens van de accountant – als langlopende vordering presenteren.

BTW

Accountant

In navolging van de Hoge Raad heeft het Hof van Justitie EU de gemeente Woerden d.d. 22 juni 2016 in het gelijk gesteld. Op grond van deze ontwikkeling zijn wij van mening dat er voldoende zekerheden zijn om de btw bate ad € 2.0 miljoen in de jaarrekening 2015 te verwerken.

Bestuurlijke reactie

Dit is voor de jaarrekening 2015 een balanskwestie. De activa wordt afgeraamd en als vordering opgenomen.

Afgrenzing overlopende posten

Accountant

Onder dit onderwerp wordt een aantal constatering gedaan.

Bestuurlijke reactie

Wij zullen met de gemaakte opmerkingen rekening houden en voor zover opportuun deze in de jaarrekening 2016 verwerken.

Sociale zaken

Accountant

Net als vorig jaar constateren wij dat de benodigde controle informatie niet tijdig beschikbaar was. Dit alsmede het niet tijdig aanleveren van andere controle informatie heeft geleid tot aanzienlijke vertraging in de controle alsmede aanvullende werkzaamheden voor de accountant en de gemeente. Wij adviseren de gemeente het proces rondom de beheersing van organisaties waar zij afhankelijk van zijn voor hun eigen jaarrekening te evalueren om te komen tot verbeterde afspraken en de naleving van deze afspraken strakker te monitoren.

Memo Concernzaken

Bestuurlijke reactie

Wij zullen de organisaties waarvan wij afhankelijk zijn als het gaat om het tijdig aanleveren van informatie en verklaringen in het kader van de jaarrekening 2016 tijdig benaderen en hen wijzen op de tijdigheid van het aanleveren. Wij zullen het DB van FermWerk nogmaals wijzen op de gemaakte afspraken en verantwoordelijkheden ten aanzien van de aanlevering van de benodigde stukken/verklaringen.

Actualiteiten

BBV

Accountant

Het definitieve wijzigingsbesluit vernieuwing BBV met de wijzigingen voortvloeiende uit het traject vernieuwing BBV is op 17 maart 2016 geplaatst in het Staatsblad. Deze wijzigingen hebben effect op de begroting 2017 en de jaarrekening 2016.

Bestuurlijke reactie

Sommige wijzigingen hebben meer impact dan de ander. Met name de wijzigingen met betrekking tot de kosten overhead en de wijze waarop deze wordt toegerekend, de opstelling van de paragraaf lokale heffingen, het activeren van investeringen met maatschappelijk nut en de toerekening van rente aan het grondbedrijf hebben verstreckende gevolgen. Wij nemen het advies van de accountant om de genoemde zaken mee te nemen. Overigens merken wij op dat de verwerking van de wijzigingen de begroting 2017, mede gezien het tijdstip waarop dit concreet bekend was, tot een verhoogde inzet en tijdstuk heeft geleid. Het team financiën zal omtrent de wijzigingen bij de begrotingsmarkt een presentatie verzorgen.

Gevolgen jaarrekening 2016 notitie grondexploitatie

De notitie Grondexploitatie bevat een aantal wijzigingen die effect hebben op het opstellen van de grondexploitaties en mogelijk de waardering van deze grondexploitaties.

Accountant

- ✓ Het startpunt van een Bouwgrond In Exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van de grondexploitatie. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd. Wij constateren dat de gemeente Woerden nog enkele bouwgrondexploitatie achtige complexen onder de post voorraden heeft opgenomen. Dit is vanaf 2016 niet langer toegestaan. Wij adviseren u uw grondexploitaties te analyseren of deze aan bovengenoemde definitie voldoen.

Bestuurlijke reactie

Het advies wordt door ons overgenomen.

Accountant

- ✓ Jaarlijks dient een herziening van de grondexploitatiebegroting plaats te vinden. Een actualisatie van het grondexploitatiecomplex en -begroting met planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld. We adviseren u om met uw raad af te stemmen op welke manier invulling kan worden gegeven aan deze vereiste.

Bestuurlijke reactie

Het advies wordt door ons overgenomen. Wij zullen dit jaar met een notitie naar de auditcommissie en raad komen op welke wijze dit is/of kan worden geborgd.

Accountant

- ✓ De toerekening van kosten aan de BIE wordt stringenter afgebakend:
 - Enkel kosten zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening mogen nog worden toegerekend.
 - De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente.
 - Het is niet langer toegestaan eigen middelen (reserves) rechtstreeks ten gunste van de BIE te brengen.

Memo Concernzaken

- Het is niet meer toegestaan om vanuit de BIE toevoegingen te doen aan de voorziening voor bovenwijkse voorzieningen. Gemeente Woerden houdt in de jaarrekening 2015 nog wel rekening met bijvoorbeeld de toevoeging aan voorziening bovenwijkse voorzieningen.

Wij adviseren u vroegtijdig te analyseren wat de effecten van bovenstaande stellige uitspraak is en met de (financiële) effecten rekening te houden.

Bestuurlijke reactie

Het advies wordt door ons overgenomen. Overigens hebben wij bij het opstellen van de begroting 2017 reeds rekening gehouden met de (substantiële) rente effecten.

Esther Wortman
VIC functionaris

Paul Vonk
Manager Concernzaken / programmamanager verbetering bedrijfsvoering